

การวิจัยเชิงอนาคต: แนวโน้มหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับ ประถมศึกษาของไทยในทศวรรษหน้า โดยใช้เทคนิค EDFR

ปนัดดา กอมณี*

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษยังมีสิ่งที่ครูผู้สอนภาษาอังกฤษหลายคนมองข้าม คือ อนาคตของการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งอนาคตของการสอนภาษาอังกฤษไม่ได้มีความหมายเพียงว่าสอนภาษาอังกฤษไปเพื่ออะไร แต่หมายถึงว่า แนวโน้มการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางอาเซียน เป็นอย่างไรบ้าง คำถามเหล่านี้เป็นประเด็นที่ครูต้องการรู้ว่าแนวโน้มในการจัดการเรียนการสอนควรไปในทิศทางใด ซึ่งมีวิธีวิทยาการวิจัยที่สามารถตอบโจทย์นี้ได้ นั่นคือ การวิจัยเชิงอนาคต (Futures Research)

ผู้เขียนในฐานะที่เป็นครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ มีความตระหนักถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางอาเซียน เพื่อสร้างเด็กนักเรียนให้สามารถเข้าสู่สังคมและดำเนินชีวิตร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านอาเซียนได้ในอนาคต ดังนั้นแนวทางการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนหากครูเป็นผู้คิดเองและตัดสินใจเองเพียงลำพังย่อมอาจส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดได้ เนื่องจากครูอาจมีความเข้าใจในเรื่องนั้นไม่ถ่องแท้ ซึ่งการระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิด จากผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้อย่างแท้จริง จะทำให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือที่จะนำมาประกอบการพิจารณาในการตัดสินใจ ย่อมส่งผลให้เกิดการตัดสินใจ วางแผนในอนาคตที่เป็นไปอย่างถูกต้องยิ่งขึ้น

ความสำคัญของหลักสูตร

การจัดการศึกษาในประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลการจากระบบการศึกษา และได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตร เป็นข้อกำหนดด้วยจุดมุ่งหมาย แนวทาง วิธีการและเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และพฤติกรรมตามที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2556 : 1) นอกจากนี้ยังมีผู้เชี่ยวชาญหลายท่าน (John Dewey (1902 : 11-12), Hilda Taba (1962 : 11), Michael Schiro (1978 : 28), Tanner (1980 : 13) และ รัตนะ บัวสนธ์ (2552 : 31)) ได้ให้ความหมายซึ่งสอดคล้องกันว่า หลักสูตรมีจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงเพื่อแสดงเนื้อหา รูปแบบการเรียนรู้ การสอนและ การประเมินผล ซึ่งใช้เป็นแนวทางในกระบวนการเรียนการสอนหรือโปรแกรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ดังเช่น หลักสูตรแกนกลางอาเซียนได้กำหนดสาระสำคัญของหลักสูตรแกนกลางอาเซียนของแต่ละหัวข้อโดยแยกออกเป็นระดับการศึกษา 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษาตอนปลาย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศไม่ได้บัญญัติหลักสูตรสำหรับโรงเรียน “ประถมศึกษาตอนปลาย” “มัธยมศึกษาตอนต้น” และ “มัธยมศึกษาตอนปลาย” เหมือนกัน และไม่ได้มีการจัดระดับชั้นเรียนที่เหมือนกัน ดังนั้นการเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบทเรียน ครูควรเลือกใช้บทเรียนที่เหมาะสมกับการจัดระดับชั้นปีและตามความต้องการของหลักสูตรของตน และสามารถปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม เนื้อหาในแต่ละระดับของระดับการศึกษาทั้งสามข้างต้นแบ่ง ออกเป็น 7 สาขาวิชากว้างๆ ได้แก่ สังคมศึกษาและประวัติศาสตร์

วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและจริยศึกษา ภาษาและวรรณกรรม ศิลปะ สุขศึกษาและพลศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม.ป.ป. : 1) ได้สรุปโครงสร้างหลักสูตรเป็น 6 กลุ่มเนื้อหาการเรียนรู้ (Key Learning Area) คือ ภาษาและวรรณกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ การดำรงชีวิตและโลกของงาน สื่อและการสื่อสาร สังคมและความเป็นมนุษย์ และอาเซียน ภูมิภาค และโลก ซึ่งต่างจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เดิม ได้มีการจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ไว้ 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การศึกษา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2555 : 11)

ดังนั้นแนวโน้มการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางอาเซียนนั้น เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากจะช่วยให้ผู้สอนทราบวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และช่วยให้ครูเห็นภาพประเด็นสำคัญต่าง ๆ ว่าผู้เรียนจำเป็นต้องรู้ ต้องเข้าใจในเรื่องอะไรบ้าง และสามารถนำไปปฏิบัติตามได้มากที่สุด

ความหมายของวิจัยเชิงอนาคต

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้มากมาย (วิโรจน์ สารรัตนะ 2553 : 3, จุมพล พูลภัทรชีวิน 2530 : 1), (เนงลักษณ์ วิรัชชัย 2549 : 2), (Jerome C. Glenn 1994 : 2, Taxtor 1990 : 139) ซึ่งได้ให้ความหมายที่สอดคล้องกันว่า วิจัยเชิงอนาคต เป็น วิธีการศึกษา แสวงหาคำตอบ โดยมุ่งหมายการทำนายเหตุการณ์ คาคะเน หรือพยากรณ์ สิ่งที่จะทำในอนาคต โดยวางแผนและกำหนดนโยบายอย่างเป็นระบบโดยการอิงข้อมูลในอดีต ปัจจุบัน เพื่อได้แนวทางหรือทางเลือกในการดำเนินงานในอนาคตรูปแบบต่างๆ หลากๆ ทาง ตามแนวทางที่พึงประสงค์ที่เป็นไปได้ หรือน่าจะเหมาะสมสำหรับกลุ่มสังคมใดกลุ่มหนึ่ง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การวิจัยเชิงอนาคตเป็นวิธีการศึกษาโดยวางแผน และกำหนดนโยบาย ตลอดจนแนวทางในการดำเนินงานในอนาคตอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการทำนายเหตุการณ์ คาคะเนทางเลือกในอนาคต โดยจะต้องอิงพื้นฐานข้อมูลในอดีต ปัจจุบัน เพื่อที่จะพิจารณาถึงแนวโน้มหรือทางเลือกหลายทางที่จะเป็นไปได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

การวิจัยเชิงอนาคต เกี่ยวข้องกับช่วงระยะเวลาที่ต้องการศึกษาวางแผนและกำหนดนโยบาย ตลอดจนแนวทางในการดำเนินงานในอนาคตโดยมุ่งเน้นการทำนายเหตุการณ์ คาคะเน ทางเลือกในอนาคต เพื่อที่จะพิจารณาถึงแนวโน้มหรือทางเลือกหลายทางที่จะเป็นไปได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังนั้น การวิจัยในอนาคตจึงมีขอบเขตของการวิจัยโดยแบ่งตามระยะเวลาออกเป็น 4 ช่วง (จุมพล พูลภัทรชีวิน 2530 : 1) ดังนี้

1. ช่วง 1-5 ปี เรียกว่า ระยะกระชั้นชิด (Immediate Forecasting)
2. ช่วง 5-10 ปี เรียกว่าระยะสั้น (Short Range Forecasting)
3. ช่วง 10-20 ปี เรียกว่าระยะกลาง (Middle Range Forecasting)
4. ช่วง 20 ปีขึ้นไป เรียกว่าระยะยาว (Long Range Forecasting)

นอกจากนั้น เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549 : 1) กล่าวว่า หากประเด็นหรือเรื่องที่มีมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยๆ หรือรวดเร็ว เป็นไปตามกระแสของสังคมหรือของโลก เช่น เรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายรัฐบาล เรื่องเทคโนโลยี การกำหนดกลยุทธ์ ภาวะการแข่งขัน หรือกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นต้น ควรกำหนดระยะเวลาในการศึกษาวิจัยเพียง 2-5 ปี หากเป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องที่ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงมากนัก เช่น เรื่องสถานะแวดล้อม เรื่องพลังงาน หรือเรื่องของสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น อาจสามารถกำหนดระยะเวลาการศึกษาวิจัยในการพยากรณ์อนาคตได้นานกว่า 5-10 ปี หรืออาจนานถึง 15-20 ปี ถ้าต้องการพยากรณ์ภาพอนาคตของคนที่จะเปลี่ยนแปลงจากรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่ง (Generation)

จะเห็นได้ว่าการกำหนดระยะเวลาในการวิจัยแบ่งออกเป็นหลายระยะด้วยกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจ เป้าหมาย และจุดมุ่งหมายในการวิจัย

ประโยชน์ของการวิจัยเชิงอนาคต

การวิจัยเชิงอนาคตมีประโยชน์หลายประการ (จุมพล พูลภัทรชีวิน 2530 : 1) ดังนี้

1. ช่วยให้ข้อมูลสำคัญ และจำเป็นเกี่ยวกับอนาคตที่จะนำมาใช้ในกระบวนการตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย และการวางแผน
2. ช่วยเตรียมมนุษย์ ให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ชีวิตบนโลกที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและสับสน การรับรู้หรือมนทัศน์
3. ช่วยให้นมนุษย์เห็นความสำคัญ และความสัมพันธ์ของระบบต่างๆ ทำให้เกิดความร่วมมือกันมากขึ้น
4. ช่วยชี้แนะและเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และความคิด
5. ช่วยให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพราะไม่ติดอยู่กับปัญหาในอดีตและปัจจุบัน
6. ช่วยกระตุ้นให้นมนุษย์ (ทั้งเด็กและผู้ใหญ่) ใฝ่หาความรู้โดยการเป็นผู้สร้างความรู้มากกว่าเรียนสิ่งที่ผู้อื่นบอกหรือทำมาแล้วเพียงอย่างเดียว
7. ให้แนวคิดในการพัฒนาปรัชญาชีวิตที่ผสมกลมกลืน
8. ให้สันติภาพและความสนุกเพลิดเพลิน

วิธีการทำนายอนาคต หรือเทคนิควิจัยเชิงอนาคต

นักวิจัยเชิงอนาคตได้แบ่งวิธีการทำนายอนาคตโดยใช้เกณฑ์ Jerome (Jerome C. Glenn 1994 : 1) ดังนี้

1. ใช้เทคนิควิธีการ จะแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ปริมาณ เช่น การวิเคราะห์การตัดสินใจ โมเดลเชิงสถิติ เมตริกซ์เชิงเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น และ คุณภาพ เช่น เดลฟาย กงล้ออนาคต การพยากรณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น
2. ใช้จุดมุ่งหมายของการศึกษา จะแบ่งเป็น 2 ประเภท คือการอาศัยบรรทัดฐานทางสังคม (Normative Forecasting) จะยึดบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคม คือมีการเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วม และยังใช้เพื่อตอบคำถามว่าอะไรคืออนาคตที่ต้องการเราต้องการให้เป็นอย่างไรและการทำนายโดยอาศัยการสำรวจ (Exploratory Forecasting) จะใช้เพื่อตอบคำถามที่ว่า อนาคตที่จะเกิดขึ้นมีอะไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นอนาคตที่พึงประสงค์หรือไม่ก็ตาม

การเลือกวิธีการศึกษาวิจัยเชิงอนาคตควรคำนึงถึงคำถามของการวิจัยหรือสิ่งที่ต้องการค้นหาคำตอบ แล้วจึงเลือกวิธีการศึกษา สำหรับวิธีการศึกษาอนาคตซึ่งเป็นเทคนิคการวิจัยที่นิยมใช้ในการวิจัยทางการศึกษาเพื่อหาแนวโน้มที่เป็นไปได้ในอนาคตโดยใช้ฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ศึกษาเป็นหลัก ได้แก่ เทคนิคการวิจัยแบบ Delphi เทคนิคการวิจัยแบบEFR และเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (จุมพล พูลภัทรชีวิน 2530) สำหรับบทความนี้ ขอกล่าวถึงเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR

เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR

ผู้พัฒนาเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน ได้พัฒนาขึ้นในช่วงฤดูใบไม้ร่วงปี พ.ศ. 2522 ในขณะที่กำลังศึกษาระดับปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยมินนิโซตา (University of Minnesota) ซึ่งจุดมุ่งหมายหลักของการวิจัยอนาคตนั้นมีใช้การทำนายที่ถูกต้องแต่ต้องการสำรวจ เพื่อศึกษาแนวโน้มที่เป็นไปได้ทั้งที่พึงประสงค์ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้เพื่อที่จะหาทางทำให้แนวโน้มที่พึงประสงค์เกิดขึ้นและป้องกันแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ให้หมดไป หรือถ้าทราบว่าไม่สามารถจะจัดให้หมดไปได้ ทำอย่างไรจึงจะ “เผชิญหน้า” ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากแนวโน้มไม่พึงประสงค์นั้นเกิดขึ้นจริง และเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR เป็นการนำเอาจุดเด่นของ เทคนิคการวิจัยแบบ Delphi และเทคนิคการวิจัยแบบ EFR มาประกอบกัน โดยใช้การสัมภาษณ์ตามแบบวิธีของเทคนิคการวิจัยแบบ EFR ในรอบแรก แล้วใช้การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามตามวิธีของเทคนิคการวิจัยแบบ Delphi โดยการผสมผสานทั้งสองเทคนิคและปรับให้มีความยืดหยุ่นในระเบียบวิธีวิจัย เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่หลากหลายรูปแบบ

ขั้นตอนการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยแบบ EDFR ดังนี้

1. ขั้นตอนการกำหนดและเตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเชื่อว่าหากผู้วิจัยได้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญจริง ๆ จะส่งผลให้ผลการวิจัยน่าเชื่อถือมากขึ้นเท่านั้น ส่วนการเตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญอาจมองไม่เห็นความสำคัญของการวิจัยลักษณะนี้ หรืออาจจะไม่มีเวลาให้ผู้วิจัยได้เต็มที่ ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องติดต่อผู้เชี่ยวชาญเป็นการส่วนตัว อธิบายถึงจุดมุ่งหมาย ขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัย เวลาที่ต้องใช้โดยประมาณและประโยชน์ของการวิจัย ผู้วิจัยต้องแสดงให้เห็นคุณค่า ความจำเป็นและความสำคัญของการให้ข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นจึงขอความร่วมมือ หากไม่ได้รับความร่วมมือ ผู้วิจัยจำเป็นต้องพิจารณาผู้เชี่ยวชาญท่านอื่นต่อไป
2. ขั้นตอนการสัมภาษณ์ EDFR รอบที่ 1 การสัมภาษณ์ที่มุ่งเน้นอนาคตภาพที่เป็นไปได้มากที่สุด โดยไม่มีการปิดกั้นหรือขอบเขตความคิดของผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์จะต้องมีการทบทวนคำถาม และทบทวนมุมมองกับผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นระยะๆ เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องและเข้าใจตรงกันในภาพอนาคตแต่ละภาพและแต่ละมุมมอง และสิ่งที่ผู้สัมภาษณ์ต้องคำนึงถึงตลอดเวลาที่สัมภาษณ์ผู้ถูกสัมภาษณ์ หรือผู้เชี่ยวชาญ การสัมภาษณ์นี้ เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยหรือผู้ถูกสัมภาษณ์เพิ่มเติมประเด็นแนวโน้มที่ได้จากการสัมภาษณ์คนแรกๆ ผสมผสานเข้ากับการสัมภาษณ์คนต่อไป
3. ขั้นตอนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจากการสัมภาษณ์ EDFR รอบที่ 1 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อจะนำไปสร้างประเด็นแนวโน้มในแบบสอบถาม
4. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทุกคน โดยนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale)
5. ขั้นตอนการทำ EDFR รอบที่ 2 ในขั้นนี้จะนำเอาแบบสอบถามที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการนำข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจาก EDFR รอบที่ 1 มาสร้างเครื่องมือ และนำเอาแบบสอบถามที่ได้นั้นไปถามผู้เชี่ยวชาญและนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐานเพื่อทำการจำแนกข้อมูล หาค้นหาคำตอบ
6. เขียนภาพอนาคต การนำผลการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ผลตามเกณฑ์ที่กำหนดซึ่งตามเกณฑ์ที่มีแนวโน้มความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง กล่าวคือ ค่ามัธยฐานที่ 3.5 ขึ้นไปและพิจารณาจากค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q3-Q1) ไม่เกิน 1.5 (จุมพล พูลภัทรชีวิน 2548, อ้างถึงใน ดวงนภา มกรานุรักษ์ 2554 : 30-36))

การวิจัยเชิงอนาคต นี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งข้อดีของเทคนิควิจัยแบบ EDR คือ ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และเป็นข้อมูลที่ได้จากการถกแถลงจากผู้เชี่ยวชาญและได้ข้อมูลที่ครอบคลุมประเด็น เนื่องจากการเก็บข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบ Delphi และเทคนิคการวิจัยแบบ EFR มาประกอบกัน ส่วนข้อเสีย ใช้เวลามากเพราะต้องนัดพบปะผู้เชี่ยวชาญเพื่อสัมภาษณ์ และค่าใช้จ่ายมาก ข้อมูลอาจสูญหายจากการไม่ได้แบบสอบถามกลับคืนมา

การนำเทคนิคการวิจัยแบบ EDR มาประยุกต์ใช้

หัวข้อวิจัย แนวโน้มหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาของไทยในทศวรรษหน้า โดยใช้เทคนิค EDR

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาแนวโน้มหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาของไทยในทศวรรษหน้า

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การกำหนดและคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญออกเป็น 4 กลุ่ม จำนวน 22 ท่าน ได้แก่ (1) กลุ่มผู้บริหารการศึกษาระดับสูง (2) ครูผู้มีความรู้ประสบการณ์ตรงทางการสอนภาษาอังกฤษ (3) นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญทางด้านสาขาหลักสูตร (4) และผู้เชี่ยวชาญทางด้านสาขาการประเมิน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านสาขาการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 22 ท่าน

การเตรียมผู้เชี่ยวชาญ การเตรียมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย ในเบื้องต้นผู้วิจัยต้องติดต่อผู้เชี่ยวชาญเป็นการส่วนตัวอธิบายถึงจุดมุ่งหมาย ขั้นตอนต่างๆของการวิจัย เวลาที่ต้องใช้โดยประมาณและประโยชน์ของการวิจัย ย้ำถึงความจำเป็นและความสำคัญของการใช้ผู้เชี่ยวชาญจากนั้นขอความร่วมมือ และเมื่อได้รับการตอบรับจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการนัดวันและเวลาสำหรับการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ส่งประเด็นสำคัญงานวิจัย แนวคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อผู้เชี่ยวชาญจะได้ศึกษาประเด็น วางแผน และเตรียมข้อมูลประกอบการให้สัมภาษณ์

2. ขั้นตอนการสัมภาษณ์ (EDR รอบที่ 1) การสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดและไม่ชี้นำ (Non-Directive Open Ended) โดยมุ่งเน้นอนาคตภาพด้านที่คาดว่าจะมีโอกาที่จะเกิดขึ้นจริง (Most Probably) ผู้วิจัยต้องทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านด้วยตนเอง พร้อมทั้งจดบันทึก ใช้เทปบันทึกเสียง โดยได้รับอนุญาตจากผู้เชี่ยวชาญ และในขณะทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้เทคนิค (Cumulative Summarize) ในการสรุปประเด็นให้ผู้เชี่ยวชาญฟังเป็นระยะๆ เพื่อเป็นการทบทวนและให้ผู้เชี่ยวชาญตัดแต่งสิ่งที่ให้สัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดกรอบในการสัมภาษณ์ ดังนี้ จุดเน้นของหลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับหลักสูตรอาเซียน เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน วิธีสอน และผลการเรียนรู้ เกณฑ์การประเมิน บทบาทของครูที่สอนภาษาอังกฤษ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

3. ขั้นตอนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์สังเคราะห์ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้กรอบที่ได้จากการศึกษาเอกสารเป็นกรอบในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความคิดเห็นที่เหมือนกัน และแตกต่างกัน ด้วยการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่อยู่ในประเภทเดียวกันเข้าด้วยกัน โดยผู้วิจัยต้องรักษาคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ไว้ให้มากที่สุด จัดกลุ่ม จัดประเด็น จัดทำความถี่ของประเด็น แนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญกล่าวถึง

4. ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์เนื้อหา สร้างเป็นข้อคำถามมาตราประเมินค่าแบบ Likert ตั้งแต่ 1-5 คือ จากน้อยที่สุดไปถึงมากที่สุด แทนค่าตัวเลขจาก 1,

2, 3, 4 และ 5 ตามลำดับ จัดประเด็นหลัก ประเด็นย่อย โดยมีข้อความบ่งบอกแนวโน้ม หลักเลี่ยงการใช้คำว่า “และ”, “หรือ” ในข้อความที่เป็นแนวโน้มและทุกแนวโน้มจากการสัมภาษณ์บรรจุในแบบสอบถามทั้งหมด ผู้วิจัยจัดกรอข้อคำถามจากการสัมภาษณ์

ในแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะได้รับรู้ข้อมูลแนวโน้มของผู้เชี่ยวชาญท่านอื่นและแนวโน้มคำตอบเดิมของตนเอง โดยผู้วิจัยเข้าพบผู้เชี่ยวชาญเพื่ออธิบายรายละเอียดในการตอบแบบสอบถามกับผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลและคำตอบที่ถูกต้อง ชัดเจน และเข้าใจตรงกัน โดยผู้วิจัยขอให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาคำตอบของแต่ละแนวโน้มทั้งหมดรวมไปถึงการยืนยันคำตอบเดิมที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้แนวโน้มไว้ในรอบแรกจากการสัมภาษณ์

5. ขั้นตอนการทำ EDFR รอบที่ 2

เมื่อสร้างแบบสอบถามเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย EDFR รอบที่ 2 โดยการนำส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง ในแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะได้รับรู้ข้อมูลแนวโน้มทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านผนวกด้วยคำตอบเดิมของตนเอง ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาตอบคำถามแนวโน้มรวมถึงแนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญเคยให้ไว้จากการสัมภาษณ์อีกครั้งเพื่อเป็นการยืนยันคำตอบเดิมที่ได้ให้ไว้ในรอบการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง เมื่อรวบรวมได้หมดแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และคำนวณหาค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 กับ ควอไทล์ที่ 3 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่คำนวณได้ของแนวโน้มใดที่มีค่าน้อยกว่าหรือเทียบเท่ากับ 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกัน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของแนวโน้มใดมีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญนั้นไม่สอดคล้องกัน โดยผลการวิจัย คือ ผลที่ผ่านเกณฑ์ที่มีค่า Interquartile Range หรือ ค่า Q3-Q1 มีค่าไม่เกิน 1.50 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในกระบวนการ EDFR รอบที่ 2 เป็นข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

6. ขั้นตอนเขียนภาพอนาคต

ขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาแนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่สุด มาก และมีความสอดคล้องทางความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ รวมไปถึงภาพอนาคตที่พึงประสงค์ โดยพิจารณาจากเกณฑ์การตัดสินใจ จากนั้นทำการเรียบเรียงและสรุปเป็นภาพสรุปผลภาพอนาคตแนวโน้มหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาของไทยในทศวรรษหน้า

บทสรุป

การวิจัยเชิงอนาคต เป็นวิธีวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการได้ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญในด้านสาขาที่จะทำการศึกษานั้น และมีการศึกษา วางแผนและกำหนด นโยบาย ตลอดจนแนวทางในการดำเนินงาน ในอนาคต โดยมุ่งเน้นการทำนายเหตุการณ์ คาดคะเน หาทงเลือกในอนาคต เพื่อที่จะพิจารณาถึงแนวโน้มหรือทางเลือกหลายทางที่จะเป็นไปได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้และที่สำคัญการเลือกวิธีการศึกษาวิจัยเชิงอนาคตควรคำนึงถึงคำถามของการวิจัยหรือสิ่งที่ต้องการค้นหาคำตอบ แล้วจึงเลือกวิธีการศึกษาอนาคต ซึ่งเทคนิควิธีการวิจัยอนาคตที่นิยมใช้ในการวิจัยทางการศึกษา ได้แก่ เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR เริ่มต้นจากสัมภาษณ์แนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญคาดว่าจะเป็นไปได้โดยไม่คำนึงถึงว่าแนวโน้มเหล่านั้นจะเป็นแนวโน้มทางบวกหรือทางลบ ซึ่งเป็นเทคนิคการวิจัยที่นิยมใช้ในการวิจัยทางการศึกษาเพื่อหาแนวโน้มที่เป็นไปได้ในอนาคตโดยใช้ฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ศึกษาเป็นหลัก และนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อสร้างแบบสอบถาม นำไปใช้ถามสำหรับรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำมาสร้างภาพอนาคตในเรื่องที่ศึกษา

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2551.
- กฤษดา กรุดทอง. การวิจัยเชิงอนาคต (ออนไลน์) 2530 (อ้างเมื่อ 10 สิงหาคม 2556). จาก www.school.obec.go.th/sup_br3/aca_14.pdf.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. แนวโน้มการศึกษาไทยในครึ่งทศวรรษหน้า. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 1 กันยายน 2556). จาก <http://blog.eduzones.com/drkrieng/7005>.
- คณะกรรมการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 9 กันยายน 2556). จาก <http://thaibasicedreform.weedbly.com>
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (ออนไลน์) 2530 (อ้างเมื่อ 6 สิงหาคม 2556). จาก www.edu.stou.ac.th/EDU/UploadFile.
- ชัยวัฒน์ ยุติเจริญวงศ์. การศึกษารูปแบบศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549.
- ดวงนภา มกรานรักษ์. อนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (2554-2564). วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. วิธีวิทยาการวิจัยขั้นสูงด้านการวิจัยและสถิติ (ออนไลน์) 2549 (อ้างเมื่อ 5 กันยายน 2556). จาก <http://witclub.wordpress.com>.
- รัตน์ บัสนธ์. การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คำสมัย, 2552.
- วิโรจน์ สารรัตน์. Future Research Leaders. กรุงเทพฯ : หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2556.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. พัฒนาการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. คู่มือหลักสูตรอาเซียน ASEAN Curriculum Sourcebook ฉบับแปลเป็นภาษาไทย (ฉบับร่าง). กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2555.
- Dewey, J. *The Child and the Curriculum*. Chicago : University of Chicago Presss, 1902.
- Glenn, Jerome C. *Introduction to the Futures Research Methodology Series* (online) (cited 5 September 2013). Available from : www.google.co.th/qws_rd=cr&ei=6cluUSFBPI6T_rqeE04FA#q=futures+research.
- Schiro, M. *Curriculum for Better Schools : The Great Ideological Debate*. Englewood Cliffs, NJ : Educational Technology Publications, 1978.
- Taba, H. *Curriculum Development : Theory and Practice*. New York : Harcourt Brace Jovanovich, 1962.
- Tanner, D & L. N. Tanner. *Curriculum Development : Theory into Practice*. New York : McMillan Publication Company, 1980.
- Textor, Robert B. *The Middle Path for the Future of Thailand : Technology in the Harmony with Culture and Environment* (online) 1990 (cited 10 August 2013). Available form : www.school.obec.go.th/sup_br3/aca_14.pdf.